ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 21 Μαΐου 1911 ΑΡΙΘ. 21.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΙΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ. *Ζ΄. Κυριακῇ τῶν Ἁγ. Πατέρων (Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην).*
ΕΥΜΕΝΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ. *Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ (Δευτέρα Ἐντολή).*

Ζ΄. ΚΥΡΙΑΚΗι ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

(Ἰωάν. ΙΖ΄. 1—13)

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἐπάρας ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν Υἱόν, ἵνα καὶ ὁ Υἱός σου δοξάσῃ σε. Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα, ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. Καὶ νῦν δόξασόν με σύ, Πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ, ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις, οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. Νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα, ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ ἐστιν· ὅτι τὰ ῥήματα, ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσί, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. Πάτερ, ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν

τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἕν, καθὼς ἡμεῖς. Ὅτε ἤμην μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα,· καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰμὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ Γραφὴ πληρωθῇ. Νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

Ἦτο νύξ. Ἡ ἱστορικὴ ἐκείνη νὺξ τῆς παραμονῆς τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἦτο γεγραμμένον νὰ πάθῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς πρὸς σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ Σωτὴρ, ἀφοῦ, ἐκπληρῶν τὸν Νόμον, ἔφαγε τὸ τελευταῖον δεῖπνον μετὰ τῶν μαθητῶν του, ἀφοῦ μετὰ τὸ δεῖπνον περιζωσθεὶς λέντιον ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, ἀποδεικνύων οὕτω τὴν ἄκραν αὐτοῦ ταπείνωσιν, ἀφοῦ ἀπηύθυνεν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑπέροχον καὶ ὑψηλὴν ἐκείνην διδασκαλίαν του, ἐν τῇ ὁποίᾳ, ὡς ἐν διαθήκῃ, περιλαμβάνονται οἱ τελευταῖοι αὐτοῦ διδακτικοὶ λόγοι, αἱ τελευταῖαι αὐτοῦ, οὕτως εἰπεῖν, θελήσεις, μετὰ τὸ τέλος ὅλων αὐτῶν, ἐπισφραγίζων αὐτά, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτοῦ Πατέρα, τὴν θερμήν, τὴν ἐγκάρδιον προσευχήν, τὴν ὁποίαν ἠκούσατε εἰς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον. Καὶ τί νὰ θαυμάσωμεν πρῶτον καὶ τί νὰ θαυμάσωμεν δεύτερον εἰς τὴν προσευχὴν αὐτὴν τοῦ Κυρίου ; Τὸ εὐγενὲς ἐλατήριον, τὸ ὁποῖον παρεκίνει τὸν προσευχόμενον Σωτῆρα, τὸ ὁποῖον ἦτο ἡ πρὸς τοὺς μαθητὰς θερμὴ καὶ ἐγκάρδιος ἀγάπη του, εἰς τὸν ἱερὸν σκοπόν, τὸν ὁποῖον ἐπεδίωκεν ὁ οὐράνιος Διδάσκαλος προσευχόμενος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ ἄνωθεν ἐνίσχυσις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων εἰς τὸ ἱερὸν ἔργον των, εἰς τὸν ὑψηλὸν ἐν τῇ ταπεινότητί του τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔκαμε τὴν θερμὴν ταύτην καὶ ἐγκάρδιον προσευχὴν ὁ Θεάνθρωπος Λυτρωτής ;

Καὶ τὰ τρία ταῦτα συστατικὰ στοιχεῖα τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου νὰ θαυμάσωμεν, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, καὶ τὰ τρία ταῦτα πρεπόντως νὰ ἐκτιμήσωμεν, καὶ τὰ τρία ταῦτα ἀπαραίτητα τῆς ἀληθοῦς προσευχῆς στοιχεῖα καὶ νὰ θαυμάσωμεν, καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν καὶ ἀπαρεγκλίτως εἰς τὰς προσευχάς, τὰς ὁποίας κάμνομεν, νὰ ἐφαρμόζωμεν. Διότι, καθὼς ὁ Σωτήρ, καὶ ἡμεῖς εὑρισκόμεθα εἰς ἕκαστον βῆμα, εἰς ἕκαστον σημεῖον τῆς ζωῆς μας, εἰς τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην ν᾽ ἀπευθύνωμεν προσευχὰς εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα, εἴτε διὰ νὰ τὸν δοξολογήσωμεν διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν σοφίαν του, τὰ ὁποῖα φαίνονται καὶ εἰς τὰ μικρότερα δημιουργήματά του, εἴτε διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα κάθε στιγμὴν μᾶς δίδει, εἴτε διὰ νὰ ζητήσωμεν παρ᾽ αὐτοῦ ὅσα χρειαζόμεθα πνευματικὰ καὶ ὑλικὰ ἀγαθά, εἴτε διὰ νὰ ζητήσωμεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας. Καὶ χρεωστοῦμεν, ἐὰν θέλωμεν ν᾽ ἀποδέχεται ὁ ἅγιος Θεὸς τὴν προσευχήν μας, ὡς θυμίαμα εὐῶδες, νὰ κάμνωμεν αὐτὴν κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς προσευχῆς τοῦ Θείου Διδασκάλου, τὴν ὁποίαν περιέχει τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον.

Κατὰ ταῦτα ὅταν προσευχώμεθα, πρέπει νὰ μᾶς παρακινεῖ πρὸς τοῦτο

ἡ ἀγάπη· δηλαδὴ ὅταν προσευχώμεθα διὰ τοὺς ἑαυτούς μας, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας, ὅταν προσευχώμεθα διὰ τοὺς ἄλλους, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς ἄλλους. Καὶ τὴν μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγάπην, τὴν ἐννοοῦμεν· ἀλλὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑαυτούς μας ἀγάπην εὑρίσκομεν ὀλίγον ἀκατανόητον, διότι δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν ἑαυτόν του. Αὐτὸ εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀγαπῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας, ἀλλ᾽ ἐπίσης εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὅλοι δὲν ἀγαπῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας ὅπως πρέπει. Καὶ ὅταν ἡ ἀγάπη, καθὼς καὶ πᾶσα ἀρετή, δὲν γίνεται ὡς πρέπει νὰ γίνεται, εἶνε ὡς νὰ μὴ ὑπῆρχε καθόλου. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ἑαυτούς των, ὡς πρέπει, καὶ διὰ τοῦτο εἶνε οἱ χειρότεροι καὶ μεγαλείτεροι ἐχθροὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς των ἐκ τῆς στρεβλῆς αὐτῆς ἀγάπης, προσεύχονται ἀσκόπως καὶ ἀπρεπῶς, ζητοῦντες αἰτήματα, τὰ ὁποῖα εἰσακουόμενα θὰ ἦσαν ἐπιζήμια εἰς αὐτούς. Ὅταν προσευχώμεθα, ἐὰν ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς ἀγαπῶμεν τοὺς ἑαυτούς μας, ὡς ἠγάπα ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του, δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν π. χ. πλούτη ὑλικά, ἡδονὰς ἀθεμίτους, καὶ τὰ τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα εἶνε βλαβερὰ καὶ ἐπιζήμια εἰς ἡμᾶς, διότι ὁ ἅγιος Θεὸς δὲν θὰ μᾶς ἀκούῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητῶμεν τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ἀρετήν, εἰς τὸ ἀγαθόν, διὰ νὰ ἤμεθα δίκαιοι καὶ ἐνάρετοι, καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ὅταν δὲ ζητῶμεν αὐτά, τὰ ὄντως ὠφέλιμα ἀγαθὰ δι᾽ ἡμᾶς θὰ μᾶς τὰ δίδῃ προθύμως ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ θὰ προσθέτῃ καὶ τὰ ὑλικὰ ἀγαθά, τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐπίγειον εὐτυχίαν μας. «Ζητεῖτε, λέγει, ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν (Ματθ. ϛ´. 33). Ἡ ἀγάπη λοιπόν, ἡ ἀληθὴς ἀγάπη καὶ πρὸς τοὺς ἑαυτούς μας καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους πρέπει νὰ εἶνε τὸ εὐγενὲς ἐλατήριον τῆς προσευχῆς μας, διὰ νὰ εἰσακούεται ἀπὸ τὸν ἅγιον Θεόν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς προσευχῆς πρέπει νὰ εἶνε ἱερός, διὰ νὰ γίνεται εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸ περιεχόμενον τῆς προσευχῆς τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ εἶνε ἱερὸς ὁ σκοπὸς τῆς προσευχῆς, ὅταν δὲν ζητῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀπρεπῆ ζητήματα, ὡς εἶνε λόγου χάριν, ἡ βλάβη καὶ ἡ καταστροφὴ τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ παρόμοια, ζητήματα, τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς εἶνε ἀνίερος καὶ ἀσεβής, διότι ἐκλαμβάνεται ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος Θεὸς ὡς ἐκδικητὴς τῶν ἐχθρικῶν αἰσθημάτων καὶ διαθέσεων τοῦ προσευχομένου, ὡς ταπεινὸν ὄργανον τῆς κακίας καὶ τοῦ μίσους αὐτῶν. Εἶνε ἱερὸς ὁ σκοπὸς τῆς προσευχῆς, ὅταν περιστρέφεται περὶ τὸν τύπον, τὸν ὁποῖον ὑπέδειξεν ὁ οὐράνιος Διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτε τὸν παρεκάλεσαν λέγοντες «δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι» (Λουκ. ΙΑ´ 1). Ὅταν δῆλα δὴ γίνεται κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς Κυριακῆς λεγομένης προσευχῆς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλα τὰ αἰτήματα, τὰ ὁποῖα εἶνε χρήσιμα τόσῳ διὰ τὴν πνευματικὴν ὅσῳ καὶ διὰ τὴν σωματικὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου. Χρεωστοῦμεν λοιπὸν προσευχόμενοι νὰ ζητῶμεν τὴν θείαν βοήθειαν διὰ νὰ ἐνισχυώμεθα εἰς τὴν πίστιν, νὰ μὴ ὀλισθαίνωμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τοιουτοτρόπως διὰ τῶν χριστιανικῶν ἡμῶν ἔργων δοξάζεται ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύομεν. Χρεωστοῦμεν νὰ ζητῶμεν ὅπως βασιλεύῃ καὶ κυριαρχῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὁ θεῖος Νόμος, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ οὐχὶ τὸ

τοῦ Διαβόλου, νὰ ζητῶμεν τὸν «ἐπιούσιον ἄρτον», ἤτοι τὴν θείαν εὐλογίαν τῶν ἔργων καὶ τῶν ἐπιχειρήσεών μας, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτῶμεν τὰ πρὸς συντήρησίν μας, νὰ ζητῶμεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ τὴν ἀπαλλαγήν μας ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰ ἔργα τοῦ πονηροῦ. Οὗτος ὁ ἱερὸς σκοπὸς πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται εἰς τὴν προσευχήν μας, ἡ ὁποία ὅταν ἐκτελῆται καὶ μὲ τὸν πρέποντα τρόπον τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ προερχομένης ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς ἁγιότητος, τῆς παντοδυναμίας, τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἁμαρτωλόν, τὸ ἀσθενές, τὸ πονηρὸν καὶ τὸ ἄδικον ἡμῶν, οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ, ὅτι θὰ γίνεται εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν καὶ θὰ ἐκτελῶνται τὰ αἰτήματά μας.

Πίστις λοιπόν, ἀγάπη καὶ ταπείνωσις, ἰδοὺ τὶ χρειάζονται εἰς τὴν προσευχήν. Ὅταν ὑπάρχουν ταῦτα, ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι προσευχόμενοι θὰ εἰσακουώμεθα ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εἶπεν· «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. Ζ΄. 7).

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΝΤΟΛΗ

ΣΤ΄.

«Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον».

Τὴν πρώτην καὶ ταὐτοχρόνως καὶ τὴν δευτέραν τοῦ Θεοῦ ἐντολὴν ἀθετοῦσι καὶ παραβαίνουσι καὶ οἱ λεγόμενοι *Ἀνθρωπάρεσκοι*. Ἡ ἀνθρωπαρέσκεια δ᾽ αὕτη εἶναι κακία, ἡ ὁποία εἰσεχώρησε δυστυχῶς μεταξὺ τῶν σημερινῶν χριστιανῶν καὶ ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ καθ᾽ ἑκάστην νὰ κατακτᾷ ἔδαφος, διότι οἱ περιπίπτοντες εἰς τὸ ἁμάρτημα τοῦτο φαντάζονται ὅτι οὐδόλως ἁμαρτάνουσιν. Ἀλλ᾽ ἐξετάσωμεν τὰ κατὰ τὴν κακίαν ταύτην μετὰ τῆς δυνατῆς συντομίας.

Τί λέγεται ἀνθρωπαρέσκεια ; Ἀνθρωπαρέσκεια λέγεται ἡ ἐντροπὴ ἐκείνη, ἡ ὁποία κυριεύει μερικοὺς χριστιανούς, ὅταν γίνεται λόγος περὶ θρησκείας, εἰς τόσον βαθμόν, ὥστε τοὺς κάμνει νὰ ἐντρέπωνται νὰ ὁμολογῶσιν ὅτι εἶναι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἢ ὅτι ἐκπληροῦσι τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν καθήκοντα, διότι ἔχουσιν αἴφνης φίλους ἑτεροδόξους, ἀλλοθρήσκους ἢ ἐλευθεριάζοντας περὶ τὴν πίστιν καὶ θέλουσι νὰ ἀρέσκωσιν εἰς τοὺς ἀσεβεῖς τούτους φίλους των. Οἱ ἀνθρωπάρεσκοι λοιπὸν οὗτοι καταπατοῦσι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διότι *ποιοῦσιν ἑαυτοῖς εἴδωλον* τὸ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις, διότι ἔχουσιν ἴδιον Θεόν, ὃν λατρεύουσι, τὸ νὰ γίνωνται ἀρεστοὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἀνθρώποις ἀσεβέσι, διότι *ἐπαισχύνονται* τὸν Σωτῆρα αὐτῶν Χριστὸν καὶ *τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐν τῇ*

γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, διότι τέλος *ἀρνοῦνται τὸν Χριστὸν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων*.

Ναί, χριστιανοί μου, εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὁδηγεῖ τὸν χριστιανὸν ἡ βδελυρὰ καὶ ἀποτρόπαιος ἀνθρωπαρέσκεια! Καὶ ὅμως οὐδεὶς χριστιανὸς ἀνθρωπάρεσκος ἐννοεῖ τοῦτο. Τοὐναντίον μάλιστα φαντάζεται, ὅτι εἶναι ὁ καλλίτερος χριστιανός. Οἱ ἀνθρωπάρεσκοι χριστιανοὶ παθαίνουσιν ὅ,τι ἔπαθε καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος τὴν νύκτα ἐκείνην καθ' ἣν παρεδόθη ὁ Χριστός. Ὁ Πέτρος εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα, ὅπου *εἱστήκεισαν οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται*· πρώτη ἠρώτησε τὸν Πέτρον «*ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ; Λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί*. Μετ' ὀλίγον ἐρωτῶσι πάλιν τὸν Πέτρον οἱ δοῦλοι τοῦ Ἀρχιερέως : « *μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ ; Ἠρνήσατο οὖν ἐκεῖνος καὶ εἶπεν·* » *οὐκ' εἰμί. Τότε λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν* » *οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον· οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;* » *πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος*». Τρεῖς φορὰς κατ' ἐπανάληψιν ἠρνήθη τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος· διατί; διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὴν θυρωρόν, ἥτις εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχιερέως, διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τοὺς δούλους, οἱ ὁποῖοι ἐπέτρεψαν αὐτῷ νὰ σταθῇ καὶ νὰ θερμαίνηται μετ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀνθρακιὰν τῆς αὐλῆς. Μὲ ἄλλας λέξεις· ὁ Πέτρος ἠρνήθη τὸν Σωτῆρα παρασυρθεὶς ὑπὸ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας, χωρὶς παντάπασι νὰ συναισθανθῇ τὴν σοβαρότητα τοῦ παραπτώματος αὐτοῦ. Ἔπρεπε δὲ *νὰ φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ* διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς συναίσθησιν, νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐγένοντο παραίτιοι τῆς ἀρνήσεώς του καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἔξω τῆς αὐλῆς, ὅπου ἔκλαυσε πικρῶς.

Ἰδοὺ διὰ τίνος ὁδοῦ καταντῶσι καὶ οἱ σημερινοὶ Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν συναναστρεφόμεθα καὶ ἔχομεν σχέσεις στενὰς μετὰ ἀλλοθρήσκων ἢ ἑτεροδόξων ἢ ἐπιτηδευομένων φιλελευθέρους δῆθεν ἀρχὰς περὶ τὴν πίστιν. Οἱ φίλοι οὗτοι ἐρωτῶσιν ἡμᾶς ἐνίοτε φιλικῶς δῆθεν ἐὰν νηστεύωμεν, ἐὰν φοιτῶμεν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἐὰν κοινωνῶμεν τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ἐὰν ὑποτασσώμεθα εἰς τὰς διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐὰν ἔχωμεν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τὰς πνευματικὰς ἐκείνας σχέσεις τὰς ὁποίας ἔχομεν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡμῶν μητέρας, καὶ ἂν μᾶς συνδέουν μετὰ τῶν οἰκείων τῆς πίστεως τοιαῦται σχέσεις αἵτινες συνδέουν ἡμᾶς πρὸς τοὺς κατὰ σάρκα οἰκείους ἡμῶν. Ἄλλαις λέξεσιν ἐρωτῶσι καὶ οὗτοι ἡμᾶς, ὅπως οἱ δοῦλοι τὸν Ἀπόστολον Πέτρον· *μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ Χριστοῦ ;* Τί ἡμεῖς ἀπαντῶμεν πρὸς αὐτούς ; φοβερὸν εἰπεῖν· πλατεῖ τῷ στόματι ἀναφωνοῦμεν· *οὐκ εἰμί*, Ἔχω, λέγομεν συνήθως, τόσους χρόνους νὰ νηστεύσω, τόσους χρόνους νὰ κοινωνήσω τῶν ἀχράντων μυστηρίων, τόσον καιρὸν νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἑνὶ λόγῳ βιογραφοῦμεν μετὰ καυχήσεως ἐκεῖνα τὰ σημεῖα τοῦ ἡμετέρου βίου, δι' ἃ ἔπρεπε νὰ αἰσχυνώμεθα καὶ ἐρυθριῶμεν. Ἐπαισχυνώμεθα δὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀρνούμεθα τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τὸ μέγα καὶ ἔνδοξον ὄνομα ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ μόνη καύχησις καὶ ἡ δόξα ἡμῶν.—Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν νεανίδων

καὶ τῶν νέων ἐκείνων, τῶν ἀποφοιτώντων ἐκ τῶν Σχολείων τῶν ἑτεροδόξων ; Οἱ τοιοῦτοι, θεωροῦσι καύχημά των, διδομένης εὐκαιρίας, νὰ βεβαιῶσιν ὅτι ἀπεχθάνονται οὐ μόνον τὴν πίστιν τὴν ἁγίαν τῶν πατέρων των ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ τὸ Ἔθνος, εἰς ὃ ἀνήκουσι. Οἱ τοιοῦτοι ἑνὶ λόγῳ ἐπαισχύνονται Ὀρθοδοξίαν καὶ Ἑλληνισμόν ! Ἡ ἐπικοινωνία μετὰ ἑτεροδόξων καὶ ἀλλοθρήσκων, ἡ διαπαιδαγώγησις ἐν σχολαῖς πολεμούσαις τὴν ὀρθοδοξίαν, εἰσήγαγον μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ ἐξήπλωσαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ τὴν φοβερὰν τῆς ἀνθρωπαρεσκείας ἁμαρτίαν, ἥτις καταντᾷ σήμερον ἡ ἁμαρτία οὕτως εἰπεῖν τοῦ συρμοῦ.

Ἀλλ᾽ εἶναι ἆρά γε οἱ χριστιανοὶ οὗτοι ἀσεβεῖς καὶ ἀρνηταὶ τῆς πίστεως, ὅπως παρουσιάζωνται ; Οὐχὶ βεβαίως· διότι ἐάν τις προτρέψῃ αὐτοὺς νὰ ἀρνηθῶσι τὴν πίστιν τῶν πατέρων αὐτῶν, ἀμέσως θὰ ἐξαναστῶσι κατὰ τοῦ προτείνοντος τὸ τοιοῦτον καὶ μετ᾽ ἀγανακτήσεως καὶ βδελυγμίας θὰ ἀποστρέψωσιν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ πρόσωπον. Διατί λοιπὸν παρουσιάζονται ὡς ἀσεβεῖς καὶ ἄπιστοι ; Διότι παρασύρει αὐτοὺς εἰς τοῦτο ἡ ἀνθρωπαρέσκεια· διότι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην παθαίνουσιν ὅ,τι ἔπαθε καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ὅταν εὑρέθη ἐνώπιον τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τοῦ Ἀρχιερέως. Εἴτε διότι ἐθεώρησεν ἀνάξιον ἑαυτοῦ νὰ λογοδοτήσῃ εἰς παιδίσκας καὶ δούλους, εἴτε διότι ἐφοβήθη νὰ παρουσιάσῃ ἑαυτὸν ὡς μαθητὴν Ἐκείνου, ὅστις κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐδικάζετο ὡς κακοῦργος, ἠρνήθη τὸν διδάσκαλόν του ὁ πρωτοκορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος. Καὶ οἱ χριστιανοὶ οὗτοι, εἴτε ἐπειδὴ ὑπολαμβάνουσιν ἀναξιοπρεπὲς καὶ ἄσκοπον τὸ νὰ λογοδοτῶσι περὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν πεποιθήσεων, εἴτε διότι φοβοῦνται μὴ προσκρούσωσι πρὸς τοὺς ἐλευθεριάζοντας εἰς τὰ τῆς πίστεως φίλους των, ἀρνοῦνται ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι τηροῦσι τὰ θεσπίσματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἄλλαις λέξεσιν, ἡ ἀνθρωπαρέσκεια εἶναι ἡ παρασύρουσα αὐτοὺς εἰς τὴν ἀσέβειαν ταύτην, χωρὶς κατὰ βάθος νὰ ἦναι ἀσεβεῖς καὶ περιφρονηταὶ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως.

Ἀλλὰ προσέξατε, χριστιανοί μου· Ἡ ἀνθρωπαρέσκεια εἶναι ἁμαρτία θανάσιμος· εἶναι ἁμαρτία χείρων τῆς ὑποκρισίας. Ἡ ὑποκρισία εἶναι ἁμαρτία βδελυρά· ἀλλ᾽ ἡ ἀνθρωπαρέσκεια εἶναι ἀκόμη χειροτέρα. Αἱ δύο αὗται ἁμαρτίαι ὁμοιάζουσι κατὰ τοῦτο πρὸς ἀλλήλας, ὅτι καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη ζητοῦσι νὰ ἐξαπατήσωσι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ μὲ τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν ὑποκριτὴς ἀποκρύπτει ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὰς κακίας τὰς ὁποίας ἔχει, ὁ δὲ ἀνθρωπάρεσκος παρουσιάζει εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων κακίας τὰς ὁποίας δὲν ἔχει. Ὁ ὑποκριτὴς ἐπιδεικνύει ἀρετάς, τῶν ὁποίων στερεῖται, ὁ ἀνθρωπάρεσκος κρύπτει τὰς ἀρετάς, ὑφ᾽ ὧν περικοσμεῖται. Ὁ ὑποκριτὴς ἐντρέπεται νὰ φανῇ κακός, ὁ ἀνθρωπάρεσκος ἐντρέπεται νὰ φανῇ καλός. Ὁ ὑποκριτὴς μεθ᾽ ὅλα ταῦτα διὰ τῆς ψευδοῦς καὶ προσποιητῆς εὐσεβείας του ἑλκύει τοὐλάχιστον καὶ ἄλλους εἰς εὐσέβειαν, τοὐναντίον ὁ ἀνθρωπάρεσκος διὰ τῆς σκανδαλώδους αὐτοῦ συμπεριφορᾶς μυριάδας ψυχῶν ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην.

Ἡ ἀνθρωπαρέσκεια εἶναι πρὸς τούτοις ἁμαρτία ἀδικαιολόγητος, διότι εἶναι ἁμαρτία εἰς τὴν ὁποίαν ἐξωκέλλει ὁ χριστιανὸς χωρὶς οὐδεὶς νὰ τὸν

ἀναγκάζῃ. Οἱ ἄλλοι ἁμαρτωλοὶ δύνανται νὰ ἔχωσι δικαιολογίαν τινὰ διὰ τὸ ἁμάρτημά των, οἱ ἀνθρωπάρεσκοι ὅμως οὐδεμίαν. Διότι τί θὰ ἐπικαλεσθῶσι πρὸς δικαιολογίαν των; τὴν ὁρμὴν τοῦ πάθους των; Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα πάθος. Ὑπάρχει μόνον δειλία ἀσύγγνωστος, ἡ δειλία μὴ τυχὸν δὲν ἀρέσκουσιν εἰς τοὺς ἀσεβεῖς φίλους καὶ γνωστούς των. Θὰ φέρωσιν ὡς δικαιολογίαν, ὅτι διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των ταύτης θηρεύουσι τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ὑπόληψιν τῶν ἑαυτῶν φίλων; Ἀλλ' ἀπατῶνται, διότι οὕτω κατακτῶσι τὴν περιφρόνησιν καὶ ἀποστροφὴν αὐτῶν. Οἱ φίλοι ὅσον ἀσεβεῖς καὶ διεστραμμένοι καὶ ἂν ἦναι πάντοτε τιμῶσι καὶ θαυμάζουσι τὴν ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς, τὴν ἀρετήν, βδελύσσονται δὲ καὶ περιφρονοῦσι τὴν δειλίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ εὐτελὲς τοῦ χαρακτῆρος. Ὁ πατὴρ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅστις ἦτον εἰδωλολάτρης, παρέταξεν ἡμέραν τινὰ ἐνώπιόν του ὁλόκληρον τὸν στρατόν του καὶ ἔδωκε διαταγὴν εἰς τοὺς στρατιώτας του νὰ δηλώσωσι ποῖοι ἐξ αὐτῶν εἶναι χριστιανοὶ καὶ ποῖοι ἐθνικοί. Τότε πολλοὶ χριστιανοὶ στρατιῶται μετὰ θάρρους ἐκήρυξαν ὅτι εἶναι χριστιανοὶ καὶ ταὐτοχρόνως, ὅτι εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑποστῶσι τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς ἁγίας αὐτῶν πίστεως. Ἄλλοι ὅμως χριστιανοὶ στρατιῶται ἀπέκρυψαν ὅτι εἶναι χριστιανοί, εἴτε διότι ἐφοβήθησαν, εἴτε διότι ἠθέλησαν νὰ ἀρέσωσιν εἰς τὸν Καίσαρα. Ἀλλὰ ποῖον ὑπῆρξε τὸ κέρδος τῆς ἀνθρωπαρεσκείας τῶν τελευταίων τούτων χριστιανῶν; Ὅτι ὁ Καῖσαρ πάντας τούτους ἐξεδίωξε καὶ ἀπέπεμψε τοῦ στρατοῦ, ἐκράτησε δὲ καὶ ἐτίμησε τοὺς ὁμολογήσαντας ἑαυτοὺς χριστιανοὺς εἰπών, ὅτι ὁ ἀπαρνούμενος ἀνάνδρως τὴν θρησκείαν του, οὗτος εἰς πρώτην εὐκαιρίαν θὰ ἀρνηθῇ καὶ θὰ προδώσῃ καὶ τὸν βασιλέα καὶ τὴν πατρίδα του. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀνθρωπαρέσκων. Ὥστε οὐδεμίαν εὔλογον δύναται νὰ προσαγάγῃ ὁ ἀνθρωπάρεσκος δικαιολογίαν.

Ἀλλ' ἡ ἀνθρωπαρέσκεια εἶναι πρὸς τούτοις ἁμαρτία ὀλεθρία διὰ τὸν χριστιανὸν καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ. Λάβετε ὡς παράδειγμα τὸν σοφὸν Σολομῶντα. Ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος εἶχε διασαλπισθῇ εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Εἰδωλολάτραι ἀκούοντες τὴν φήμην τῆς σοφίας του ἤρχοντο πρὸς αὐτόν, ὅπως καὶ ἰδίοις ὄμμασι πεισθῶσι περὶ τούτου, οἱ πάντες δ' ἀπήρχοντο θαυμάζοντες τὸν μέγαν τοῦτον βασιλέα. Καὶ ὅμως ὁ σοφώτατος οὗτος καὶ συνάμα εὐσεβέστατος βασιλεὺς ὑπέπεσεν εἰς τὸ ἁμάρτημα τῆς ἀνθρωπαρεσκείας. Ἠθέλησε νὰ ἀρέσῃ εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ Γυναικωνίτου του. Ἡ ἀνθρωπαρέσκεια δ' αὕτη ἐπὶ τοσοῦτον ἀπετύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἀπεμώρανεν, ὥστε ἐτόλμησε καὶ θυσίας ἀκόμη νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ψευδεῖς θεούς, τοὺς ὁποίους ἐλάτρευον αἱ γυναῖκες του αὗται! Ποῖον δὲ ὑπῆρξε τὸ κέρδος τῆς βδελυρᾶς ταύτης ἀνθρωπαρεσκείας του; ὅτι ὁ Θεὸς ὠργίσθη κατὰ τοῦ Σολομῶντος, ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ οἴκου, καὶ διὰ τοῦτο τὸ βασίλειον τῶν ἑβραίων εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ διῃρέθη εἰς δύο βασίλεια, εἰς τὰ ὁποῖα ἀλλεπάλληλοι ἐπέσκηψαν αἱ συμφοραί, διότι *ὁ Θεὸς* ὅπως ψάλλει ὁ προφητάναξ Δαυΐδ, *διασκορπίζει ὀστᾶ ἀνθρωπαρέσκων»*.

Ἀλλὰ ποῖος ἐκ τῶν σημερινῶν χριστιανῶν δύναται νὰ καυχηθῇ, ὅτι εἶναι ἀπηλλαγμένος τοῦ εἴδους τούτου τῆς ἀνθρωπαρεσκείας; Ἐὰν ἐμ-

βλέψωμεν εἰς τὴν σύγχρονον ἡμῶν γενεάν, θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἀληθὴς μανία κατέλαβε μικροὺς καὶ μεγάλους, γέροντας καὶ νέους, ἡ μανία τοῦ ἀρέσκειν πρὸς τὰς γυναῖκας. Ἐπὶ τοσοῦτον δ᾽ ἀπετύφλωσεν ἡ μανία αὕτη τὸν χριστιανόν, ὥστε λησμονεῖ οὗτος ὅτι εἶναι *ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικὸς* καὶ καταντᾷ τὸ παίγνιον αὐτῆς, καταντᾷ νὰ μὴ ἀποδειλιᾷ πρὸ οὐδενὸς ἐξευτελισμοῦ μόνον καὶ μόνον, ὅπως ἀρέσῃ τῇ γυναικί. Πόσαι ὅμως αἱ ἐντεῦθεν προερχόμεναι συμφοραί; Οἶκοι μεγάλοι καὶ ἔνδοξοι ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ κατακρημνίζονται· περιουσίαι κολοσσιαῖαι ἐξαφανίζονται, ὑγιεία ἀνθηρὰ μαραίνεται, καὶ τὸ χείριστον πάντων ψυχαὶ ἐξηγορασμέναι διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον καταδικάζονται. Ἀποσιωπῶμεν δὲ ὅτι καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἐγκλείοντα τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνθρωπαρέσκων γοργῷ τῷ βήματι βαίνουσι πρὸς τὴν κατωφέρειαν τῆς παρακμῆς καὶ ὑποδουλώσεως.

Ὁ Πιλάτος, χριστιανοί μου, ἦτο, φαίνεται, ἡγεμὼν εὐσυνείδητος καὶ δίκαιος. Οὗτος εἶχε σχηματίσει τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτον ἐντελῶς ἀθῶος· οὐ μόνον δὲ τοιαύτην εἶχε πεποίθησιν, ἀλλὰ καὶ διεκήρυξε ταύτην δημοσίᾳ εἰπὼν «*οὐδὲν ἄξιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ*». Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἔσπευσε νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτόν, ἐν ᾧ ἀκόμη εὑρίσκετο ἐπὶ τοῦ βήματος, νὰ ἀποφύγῃ πᾶσαν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν *κατὰ τοῦ δικαίου ἐκείνου*· «*μηδέν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ*». Δι᾽ ὅλα ταῦτα «*ἐζήτει ὁ Πιλάτος ἀπολῦσαι αὐτόν*». Ἅμα ὅμως ἤκουσε τοὺς Ἰουδαίους κράζοντας «*ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος*» ἀμέσως χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν *παρέδωκε* τὸν Ἰησοῦν τοῖς Ἰουδαίοις «*ἵνα σταυρωθῇ*». Ἰδοὺ ποῦ ἄγει, χριστιανοί μου, ἡ ἀνθρωπαρέσκεια. Πόσοι δὲ καὶ παρ᾽ ἡμῖν σήμερον Πιλάτοι, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τῆς ἀνθρωπαρεσκείας τυφλούμενοι οὐδὲ τὴν φωνὴν τῆς ἑαυτῶν συνειδήσεως ἀκούουσιν, οὐδὲ νόμους σέβονται, οὐδὲ τὸν Θεὸν φοβοῦνται.

Ἐκ τῶν εἰρημένων κατενοήσατε, ὅτι οἱ ἀνθρωπάρεσκοι εἶναι παραβάται τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ ἑπομένως ἁμαρτάνουν ἁμαρτίαν θανάσιμον. Ἂς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν πάσῃ δυνάμει τὴν ἀνθρωπαρέκειαν. Ὅλος ἡμῶν ὁ ἀγὼν καὶ ἡ προσπάθεια καὶ ἡ διηνεκὴς μελέτη πρέπει νὰ εἶναι πῶς νὰ ἀρέσωμεν τῷ Θεῷ καὶ οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις «*Εἰ ἀνθρώποις ἤρεσκον*, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, *Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην! Λαλοῦμεν*, λέγει ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος Παῦλος, *λαλοῦμεν οὐχ᾽ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες· ἀλλὰ τῷ Θεῷ*». Ἂς Μιμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Ἀπόστολον τῶν ἐθνῶν, ὅστις μίαν μόνην εἶχε σκέψιν, μίαν φροντίδα πῶς νὰ ἀρέσῃ τῷ Θεῷ. Μιμηθῶμεν τοὺς Ἁγίους Μάρτυρας, οἱ ὁποῖοι περιεφρόνουν καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἵνα ἀρέσκωσι τῷ Θεῷ. «*Ἡμεῖς*, ἔλεγον πρὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς Ἡγεμόνας καὶ κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, *ἡμεῖς στρατευόμεθα τῷ βασιλεῖ τῶν Δυνάμεων· εἰ καὶ πυρὶ καὶ βασάνους ἀναλώσητε ἡμᾶς οὐκ ἀρνούμεθα τῆς Τριάδος τὴν δύναμιν*. Αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν ἀληθινῶν Χριστιανῶν πρὸς πάντας ἀνθρώπους. Ἡμεῖς στρατευόμεθα τῷ Βασιλεῖ τῶν Δυνάμεων, εἴμεθα δὲ ἕτοιμοι εἰς πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τοῦ ἰῶτα καὶ τῆς κεραίας τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως *ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσωμεν*».